

Економічна експертиза діяльності підприємств

Дерій В.А.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку у виробничій сфері
Тернопільського національного економічного університету

Дема Д.І.

кандидат економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та кредиту
Житомирського національного агроекологічного університету

У статті проведено детальний аналіз останніх публікацій, присвячених економічній експертизі. Тут зазначено, що економічна експертиза є дослідженням певних проблем, що виникають у процесі економічної діяльності підприємств. Несудова (неконфліктна) економічна експертиза проводиться тоді, коли сам суб'єкт господарювання зацікавлений у проведенні такої економічної експертизи. Необхідно розробити «Положення про формування, зберігання, використання та утилізацію судово-економічної і несудової економічної інформації». Класифікаційну систему судово-економічних експертиз, створену Г.А. Матусовським, варто визнати базовою та значно осучаснити шляхом внесення туди відповідних змін і доповнень. Запропоновано розпочати у межах спеціальності 071 «Облік і оподаткування» підготовку бакалаврів та магістрів за спеціалізацією «Економічна експертиза й аудит». Об'єктами судово-економічної експертизи правильніше було б називати фінансовий стан підприємств, майно та джерела його придбання, оборотні активи і джерела їх формування, джерела власних коштів та результатів фінансово-економічної діяльності підприємств, загальні і спеціальні фонди, розрахунки з дебіторами та кредиторами і т. д.

Ключові слова: судово-економічна (конфліктна) експертиза, несудова (неконфліктна) економічна експертиза, підприємства, в Україні.

Дерий В.А., Дема Д.И. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье проведен детализированный анализ последних публикаций, посвященных экономической экспертизе. Здесь отмечено, что экономическая экспертиза является исследованием отдельных проблем, которые возникают в процессе экономической деятельности предприятий. Несудебная (неконфликтная) экономическая экспертиза проводится тогда, когда сам субъект хозяйствования заинтересован в проведении такой экономической экспертизы. Необходимо разработать «Положение о формировании, хранении, использовании и утилизации судебно-экономической и несудебной экономической информации». Классификационную систему судебно-экономических экспертиз, созданную Г.А. Матусовским, следует признать как базовую и сделать более современной путем внесения туда соответствующих изменений и дополнений. Предложено начать в рамках специальности 071 «Учет и налогообложение» подготовку бакалавров и магистров по специализации «Экономическая экспертиза и аудит». Объектами судебно-экономической экспертизы лучше было бы назвать финансовое состояние предприятий, имущество и источники его приобретения, оборотные активы и источники их формирования, источники собственных средств и результатов финансово-экономической деятельности предприятий, общие и специальные фонды, расчеты с дебиторами и кредиторами и т. п.

Ключевые слова: судебно-экономическая (конфликтная) экспертиза, несудебная (неконфликтная) экономическая экспертиза, предприятия, в Украине.

Deriy V.A., Dema D.I. ECONOMIC EXPERTISE OF ENTERPRISES ACTIVITY

In the theses detailed analysis of last publications for a few ages on the topic of economical expertise was attached. It's indicated that the economical expertise solves the problems that arise in the process at the economic activity in the enterprise. The expert (experts) must be qualified to achieve a specific goals and to solve specific tasks, and to avoid significant threats and risks.

Non-judicial (non-conflict) economic expertise is carried out when an entity is interested in conducting such an economic expertise. An economic expertise can be distinguished in an independent science. Large and medium-sized enterprises are obliged to form a certain array of judicial economic, economic and non-judicial economic information and to develop the «Regulations about the formation, storage, use and disposal of judicial economic, economic and non-judicial economic information».

The classification system of judicial economic, economic expertise, created by G.A. Matusovsky, should be recognized as a basic and substantially upgraded by making corresponding changes and additions there. To start training of bachelors and masters in the specialization «Economic expertise and audit» within the specialty 071 «Accounting and taxation» had been proposed.

The objects of judicial economic and economic expertise would be more correct to identify the financial condition of enterprises, property and sources of its acquisition, circulating assets and sources of their formation, sources of own funds and results of financial and economic activity of enterprises, general and special funds, settlements with debtors and creditors, etc.

The enterprises of the restaurant business serve millions of Ukrainians annually, so they can be in the role of public experts. In the banking sector, it's advisable to carry out planned and unscheduled expertise (internal and external), beside this state and public experts should make expertise of the actions of the National Bank of Ukraine. It's necessary to organize and control, especially making economic expertise in the state of garbage dumps that exist around large Ukrainian cities.

Keywords: judicial economic (conflict) expertise, non-judicial (non-conflict) economic expertise, enterprises, in Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна здійснює складний та небезпечний перехід від планово-адміністративної до демократичної європейської системи управління через випробовування російсько-українською війною, економічною нерівністю між багатими і бідними українцями, небажанням та невмінням представників владних структур чесно і відповідально виконувати власні службові обов'язки тощо. Нині в українському суспільстві є вагомий запит на великий злам, спрямований на те, щоби стара система державного управління відійшла у минуле, а її місце зайняла б нова, де основним завданням держави буде забезпечення належних умов розвитку і праці людини.

Важливу роль в економічних процесах, що відбуваються у нашій державі, відіграє й економічна експертиза діяльності підприємств. Її роль постійно збільшується у зв'язку з посиленням конкурентної боротьби та ускладненням глобалізаційних процесів. Викладене вище підтверджує актуальність теми дослідження і спонукало нас до написання цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основними джерелами для написання цієї статті є праці з економічної експертизи Д.О. Грицишена [1], С.В. Євдокіменко [2-4], В.А. Єрмоленка [5], Н.І. Клименко [6], О.О. Ковальчук [7], Т.О. Кривцової [8], І.В. Перевозової [9-12] та інших.

Проблеми розвитку економічної експертизи в наукових публікаціях українських вчених-економістів практично не розглядалися. Тому автори спробували окреслити межі наявних проблем у цій царині та сформуванню й органічно пов'язати їхню термінологію, висловити власну думку щодо процесів, які відбуваються в українській економіці, у контексті ідентифікації та розв'язання проблем економічної експертизи і виробити алгоритм їх вирішення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є з'ясування поняття, ролі та значення судово-економічної

(конфліктної) і несудової (неконфліктної) експертизи діяльності українських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна експертиза – це, на наш погляд, дослідження певних проблем, що виникають у процесі економічної діяльності суб'єкта господарювання і потребують кваліфікованих дій експерта (експертів) для досягнення визначеної мети та розв'язання конкретних завдань, пов'язаних із веденням фінансового і податкового обліку, фінансово-економічною діяльністю та фінансово-кредитними операціями, а також для відвернення суттєвих загроз і ризиків від такого суб'єкта.

У науковій літературі переважно йдеться про судово-бухгалтерську (судово-економічну) експертизу. Така експертиза проводиться за завданням судово-слідчих органів з метою встановлення істини щодо законності і правдивості відображення в системі фінансового й управлінського обліку фактів господарського життя; порушень основних вимог щодо складання фінансової, податкової та статистичної звітності; здійснення кредитних і розрахункових операцій, а також операцій із власним та позиченим капіталом. Проте ми вважаємо, що, окрім судово-економічної експертизи, не менш цікавою є несудова (неконфліктна) економічна експертиза. Ця експертиза проводиться не тоді, коли цього вимагають судово-слідчі органи, а тоді, коли сам суб'єкт господарювання зацікавлений у проведенні такої економічної експертизи і готовий здійснювати всі необхідні витрати для забезпечення її повноти, об'єктивності та результативності. Така експертиза може обійтися підприємству навіть до 50-100 тис. грн., але збитки від ухвалення неправильних управлінських рішень можуть бути в рази більшими.

Для підтвердження наших тез процитуємо І.В. Перевозову, яка вважає, що економічна експертиза дуже потрібна для обґрунтування впевненості щодо управлінських рішень, котрі ухвалюються підприємствами. На думку цієї

авторки, доцільно використовувати саме економічну експертизу як найдієвішу форму фінансового контролю підприємства. Суть економіко-експертного дослідження тут може зводитися до завдання виявлення найбільш економічного напрямку реалізації запропонованого заходу щодо функціонування певної ділянки економічної діяльності. Або навпаки – для обґрунтування впевненості щодо достовірності функціонування цієї ділянки на вже проведений захід [9, с. 55].

Звідси випливає, що для забезпечення високої ефективності діяльності підприємства на стратегічних її напрямках, коли йдеться про значні майбутні витрати і доходи, на наш погляд, необхідно застосовувати несудову (неконфліктну) економічну експертизу як одну із важливіших форм фінансового контролю за діяльністю підприємства, його сегментів. За результатами такої експертизи керівництво підприємства матиме більшу впевненість у правильності схвалюваних ним управлінських рішень. Проте тут треба виробити певні критерії, за якими можна судити, чи є потреба в економічній експертизі діяльності підприємства загалом або окремих його підрозділів, видів діяльності тощо, адже сам процес проведення економічної експертизи вимагає суттєвих трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, тому від час її планування необхідно виходити з принципу реальної корисності проведення такої експертизи для підприємства.

Економічну експертизу як специфічну галузь знань розглядає І.В. Перезовою. На її думку, економічна експертиза з часом може виокремитись у самостійну науку [10, с. 99].

Повністю погоджуємося з І.В. Перезовою, що економічну експертизу бажано виокремити у самостійну науку. Вона буде розвиватися на стику економічних і юридичних наук, привносячи у них принципово нові та розвиваючи уже відомі теоретичні, методологічні, організаційні та технологічні положення. Нині в нашій державі більше запитів на судово-економічну експертизу, оскільки у нас, на жаль, є сотні фактів нецільового використання та розкрадань бюджетних коштів, рейдерських захоплень успішних підприємств і т. д. внаслідок системної корупції на всіх рівнях владної вертикалі.

Згадана вище авторка також звертає увагу на низку негативних моментів, пов'язаних зі станом невизначеності економічної експертології в Україні, таких як 1) ірраціональність практичного функціонування механізму проведення економічної експертизи; 2) хаотич-

ність сприйняття сутності економічної експертизи за назвами та реаліями окремих її форм; 3) термінологічні невідповідності у процесі проведення економічної експертизи як окремого дослідження; 4) нереалізованість потенціалу окремих методичних прийомів контролю у процесі економічної експертизи; 5) підміна одних форм економічного контролю іншими; 6) відсутність єдиного підходу в різних фінансово-економічних, наукових, законодавчо-нормативних, процесуальних документах до назв окремих форм експертизи; 7) уточнення назв і видів заключних документів, що формуються за кожною із форм економічної експертизи; 8) невизначеність рівня фахових спеціальних знань, якими має володіти експерт-економіст, що є в конкретній ситуації представником суб'єкта контролю і реалізує визначену форму контролю; 9) помилки під час викладання фахових дисциплін, предметом яких є окремі форми економічного контролю («Аудит», «Внутрішній аудит», «Судово-бухгалтерська експертиза», «Ревізійна справа» тощо) [10, с. 103-104].

Погоджуємося з І.В. Перезовою, що економічна експертиза є, безумовно, важливою формою реалізації фінансово-господарського контролю. Вона застосовується під час контрольно-фінансової діяльності водночас з іншими його чинними формами, такими як документальна ревізія, інспектування, аудит, податкова перевірка. Завдяки експертному дослідженню з'являється окремий масив судово-обліково-економічної інформації, можуть бути виявлені нові суттєві факти, обставини [11, с. 154].

Розвиваючи думку І.В. Перезової, зазначимо, що кожне велике і середнє підприємство зобов'язане сформувати певний масив судово-економічної та несудової економічної інформації і належним чином її зберігати, використовувати, а з часом – утилізувати. Відповідно, такі підприємства повинні розробити «Положення про формування, зберігання, використання та утилізацію судово-економічної і несудової економічної інформації».

У 2014 р. І.В. Перезова захистила докторську дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему «Теоретичні та організаційні засади економічної експертизи в управлінні підприємствами» [12].

Сутністю судово-економічної експертизи, на думку В.А. Єрмоленка, є дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє

спеціальними знаннями в галузі економіки, з метою надання висновку щодо кола питань, що були поставлені органами дізнання, досудового слідства чи суду. Напрямом подальшого дослідження є розроблення схеми організації судово-економічної експертизи в Україні [5, с. 43].

Сучасний стан і актуальні питання судово-економічної експертизи оцінили та розглянули у своїй статті Н.І. Клименко, В.В. Федчишина. Вони згадують створену Г.А. Матусовським класифікаційну систему судово-економічних експертиз: *за родом експертиз* (судово-бухгалтерська, планово-економічна, фінансово-економічна, ціноутворююча, економіко-статистична експертиза, експертиза економіки праці, інші); *за видом експертиз* (фінансово-кредитна, економічна експертиза банківських операцій, економічна експертиза виробничих ресурсів, економіко-технологічна експертиза банківських операцій, економіко-технічна експертиза та інші); *за галуззю економіки* (промислова, аграрна, будівельна, сервісна, транспортно-комунікаційна тощо); *за видами економічної діяльності* (податкова, приватизаційна, страхова, інвестиційна, зовнішньоекономічна й інші), а також *за спеціалізацією* судово-економічних експертиз [6, с. 58].

Наведена вище класифікація економічних експертиз за предметом експертизи, її змістом, особливостями галузей економіки та видами економічної діяльності у сфері, в якій здійснено правопорушення, на наш погляд, є дуже корисною для проведення наукових досліджень як із судово-економічної (конфліктної) експертизи, так і з несудової (неконфліктної) економічної експертизи. Правда, у зв'язку з тим, що ця класифікація не є вичерпною (зокрема, до неї можна ще додати земельну експертизу; експертизу об'єктів комунального господарства; експертизу майна, що передається в оренду та повертається з неї, тощо). Однак її потрібно визнати базовою і значно осучаснити шляхом внесення туди відповідних змін і доповнень, запропонованих експертами та вченими-економістами за останні роки.

Науковці Н.І. Клименко та В.В. Федчишина звертають увагу на те, що проведення економічної експертизи зумовлене потребою у спеціальних економічних знаннях із бухгалтерського обліку, оподаткування, контролю, аналізу результатів фінансово-господарської діяльності для забезпечення повноти, всебічності й об'єктивності дослідження фактичних обставин справи [6, с. 59].

Вважаємо, що ці науковці абсолютно праві щодо потреби і наявності в експерта-економіста спеціальних економічних знань. На практиці це реалізується тим, що в межах спеціальності 071 «Облік і оподаткування» на факультеті обліку й аудиту Тернопільського національного економічного університету у вересні 2016 року уже розпочато підготовку бакалаврів та магістрів за спеціалізацією «Економічна експертиза й аудит». До слова зауважимо, що нині на ринку праці в Україні відчувається гострий дефіцит кваліфікованих експертів-економістів зі спеціалізованою вищою освітою.

Про предмет і об'єкти судово-економічної експертизи йдеться у публікації О.О. Ковальчук. На думку цього автора, предметом судово-економічної експертизи загалом варто вважати документальне відображення господарських операцій підприємств, а предметом судово-економічної експертизи за конкретною справою – окремі питання, поставлені експерту. До об'єктів судово-економічної експертизи цей автор відносить реєстри бухгалтерського і податкового обліку; первинні бухгалтерські документи; документи фінансової, податкової та статистичної звітності; накази про облікову політику підприємств; акти перевірок контролюючих органів; аудиторські звіти; бізнес-плани підприємств [7, с. 50].

Не можемо погодитися з автором щодо об'єктів судово-економічної експертизи. Те, що він називає об'єктами такої експертизи, насправді є документальними джерелами інформації для проведення експертиз. Правильніше, на нашу думку, об'єктами судово-економічної експертизи називати фінансовий стан підприємств, майно та джерела його придбання, оборотні активи і джерела їх формування, джерела власних коштів та результатів фінансово-економічної діяльності підприємств, загальні і спеціальні фонди, розрахунки з дебіторами та кредиторами, отримання і використання кредитів та позик, витрати і ціни, розрахунки під час приватизації та оренди, розрахунки частки майна при виході учасника зі складу засновників, розрахунки втраченого заробітку, цільове витрачання бюджетних коштів, розрахунки втраченої вигоди.

Для належного проведення судово-економічної експертизи необхідно мати відповідну методикку її проведення. Так, Т.О. Кривцова вважає, що під методиккою судово-економічної експертизи варто розуміти сукупність методів та способів, які застосовуються судовим експертом-економістом з метою дослідження

об'єкта експертизи і вирішення експертного завдання. До методів судово-економічної експертизи вона відносить філософські, загальнонаукові та специфічні методи (розрахунково-аналітичні: методи економічного аналізу, економічно-математичні методи, статистичний метод тощо; документальні: формальна, арифметична, хронологічна, взаємна, нормативно-правова перевірка і т. д.). Свої експертні дослідження експерти-економісти мали би проводити відповідно до вироблених наукою та практикою алгоритмів дій, що сприяло би подальшому розвитку і поліпшенню методики судової експертизи, зменшенню витрат часу на проведення експертизи, повному та всебічному дослідженню фактичних обставин справи, а також створили б умови для підвищення достовірності висновків судових експертів [8, с. 48, 51, 52].

До сказаного вище можемо додати, що кожен експерт-економіст самостійно або за порадою досвідченіших своїх колег обирає відповідну сукупність методів дослідження під виконання конкретного експертного дослідження. У процесі проведення самого експертного дослідження він може доповнювати або відмовлятися від певних методів дослідження.

Специфіку проведення судово-економічної експертизи правопорушень у ресторанному господарстві та у банківській сфері детально дослідила С.В. Євдокіменко. У діяльності підприємств ресторанного господарства, за її твердженням, можуть виникати такі правопорушення, як недоважування за видами кулінарної продукції за рахунок порушення норм витрат сировини, рецептур страв, кулінарних виробів і кулінарних напівфабрикатів; недобір страв, кулінарних виробів та кулінарних напівфабрикатів; продаж страв, кулінарних виробів і кулінарних напівфабрикатів за завищеними цінами; виставлення на продаж кулінарної продукції із простроченим терміном реалізації; продаж необлікованого та неякісного товару; збільшення вартості замовлення клієнта шляхом додавання у рахунок на сплату страв, що не замовлялися; порушення рецептури виготовлення готових блюв, напівфабрикатів, кондитерських виробів, хлібобулочної продукції тощо для створення необлікованих надлишків харчової сировини; необґрунтоване перевищення норм витрат харчової сировини. Такі правопорушення можна виявити, застосовуючи методи судової бухгалтерії, такі як перевірка первинної бухгалтерської документації, облікових реєстрів, їх звіряння; застосування методу контрольної

перевірки – контрольної закупівлі; інвентаризація каси; зіставлення показників електронного лічильника [2, с. 149-151].

Підприємства ресторанного господарства щорічно обслуговують мільйони українців, тому, окрім офіційних економістів-експертів, усі вони тією або іншою мірою можуть відігравати роль громадських експертів, які могли би посприяти значному покращенню ефективності роботи таких підприємств, підвищенню якості і культури обслуговування населення, зменшенню цін та тарифів за надані послуги. Зокрема, це може проявлятися через вимогливість громадських експертів до місця, меню і програми проведення заходу; цін, асортименту та якості пропонованих страв; рівня професіоналізму і культури поведінки офіціантів, музикантів; умов попереднього договору з адміністратором ресторану та правильності, повноти і форми розрахунків тощо.

У банківській сфері найбільші збитки виникають внаслідок розкрадання кредитів. Найчастіше це стається тоді, коли дають кредити новоствореним (фіктивним) або приватним особам, які після отримання коштів зникають. Періодично до цього розкрадання як співучасники долучаються і працівники комерційних банків. Вони можуть сприяти правопорушенню зі збільшенням строку погашення кредиту за рахунок підробки документів про дебіторську заборгованість позичальнику працівником банку з подальшою спробою імітації реорганізації, самоліквідації або банкрутства юридичних осіб та списанням основної суми кредиту і відсотків за ним на збитки банку. Для перевірки обґрунтованості використання кредиту у межах судово-економічної експертизи необхідно дослідити правильність відображення фінансових результатів кредитного проекту та фінансового стану позичальника. Тут оцінюється можливість достовірної оцінки доходу, ступеня завершеності операцій з виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт [3, с. 79-80].

Як свідчать факти, що оприлюднені у ЗМІ, значний ризик виникнення банківських правопорушень існує і на рівні Національного банку України, особливо це проявилось у 2014-2017 рр., коли його очолювала В. Гонтарєва. Відповідно, у банківській сфері, за нашим переконанням, доцільно проводити планові і позапланові внутрішньо- та зовнішньобанківські експертизи, а також експертизи щодо дій (із формування валютних курсів, формування та використання банківських резервів, експортно-імпортних операцій у час-

тині розрахунків підприємств твердою іноземною валютою, розрахунків фізичних осіб платіжними картками на суми, що перевищують встановлені НБУ норми) Національного банку України з боку державних і громадських експертів. Механізми, методики та технології таких експертиз мають пройти широке фахове і громадське обговорення і бути зафіксовані у певних нормативно-правових актах України, галузі, об'єднання, підприємства.

У 2017 р. С.В. Євдокіменко захистила докторську дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему «Судово-економічна експертиза: теоретико-методологічні засади і практика реалізації» [4].

Теоретичні положення судово-економічної експертизи операцій з управління відходами були предметом дослідження Д.О. Грицишена, О.В. Кузнєцової. Ключовими напрямками розвитку наукових положень судово-економічної експертизи операцій з такого управління, на їхню думку, є порушення природоохоронного законодавства в частині дотримання норм на утворення, зберігання, переробку відходів, порушення податкового законодавства в частині нарахування та сплати екологічного податку, господарського законодавства в частині дотримання ліцензійних вимог щодо поводження з відходами, цивільного законодавства щодо взаємовідносин між виробником і утилізатором відходів тощо [1, с. 37].

Для України проблема проведення судово-економічних експертиз операцій з управління відходами дуже актуальна з позиції вирішення проблем утворення, зберігання та переробки твердих побутових відходів, особливо для міста Львова, який, на жаль, став заручником політичної боротьби між нинішньою центральною владою і конструктивною до цієї влади

опозицією. Отже, навколо великих українських міст потрібно впорядковувати та контролювати сміттєві звалища, в тому числі у формі періодичних економічних експертиз.

Висновки з цього дослідження. Несудова (неконфліктна) економічна експертиза проводиться тоді, коли сам суб'єкт господарювання зацікавлений у проведенні такої економічної експертизи і готовий здійснювати усі необхідні витрати. Кожне велике і середнє підприємство повинно розробити «Положення про формування, зберігання, використання та утилізацію судово-економічної і несудової економічної інформації».

Класифікаційну систему судово-економічних експертиз, створену Г.А. Матусовським, потрібно визнати базовою та значно осучаснити шляхом внесення туди відповідних змін і доповнень, запропонованих експертами та вченими-економістами за останні роки. В експертів-економістів відчувається брак спеціальних економічних знань, тому в Україні варто розпочати у межах спеціальності 071 «Облік і оподаткування» підготовку бакалаврів та магістрів за спеціалізацією «Економічна експертиза і аудит». Об'єктами судово-економічної експертизи правильніше було б називати фінансовий стан підприємств, майно та джерела його придбання, оборотні активи і джерела їх формування, джерела власних коштів та результатів фінансово-економічної діяльності підприємств, загальні і спеціальні фонди, розрахунки з дебіторами та кредиторами і т. д.

Подальші дослідження у цьому напрямі варто зосередити на розробленні питань методики й організації несудової (конфліктної) експертизи, інтерес до якої найближчими роками збільшуватиметься.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грицишен Д.О. Судова економічна експертиза операцій з управління відходами: теоретичні положення [Електронний ресурс] / Д.О. Грицишен, О.В. Кузнєцова // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 4(66). – С. 30-38. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_4_5
2. Євдокіменко С.В. Судово-економічна експертиза правопорушень в ресторанному господарстві [Електронний ресурс] / С.В. Євдокіменко // Європейські перспективи. – 2016. – Вип. 1. – С. 144-151. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2016_1_24
3. Євдокіменко С.В. Судово-економічна експертиза у протидії правопорушенням у банківській сфері [Електронний ресурс] / С.В. Євдокіменко // Право і Безпека. – 2015. – № 4. – С. 77-83. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2015_4_17
4. Євдокіменко С.В. Судово-економічна експертиза: теоретико-методологічні засади і практика реалізації [Електронний ресурс]: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / С.В. Євдокіменко; Харк. нац. ун-т внутрішніх справ. – Харків, 2017. – 42 с. – Режим доступу: <http://univd.edu.ua/diplomas/doc/refYevdokimova20170331.swf>

5. Єрмоленко В.А. Сутність дефініції «судово-економічна експертиза» [Електронний ресурс] / В.А. Єрмоленко // *Управління розвитком*. – 2014. – № 12. – С. 42-43. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_21
6. Клименко Н.І. Судово-економічна експертиза: сучасний стан і актуальні питання [Електронний ресурс] / Н.І. Клименко, В.В. Федчишина // *Криміналістичний вісник*. – 2016. – № 1. – С. 56-61. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krvis_2016_1_11 7. Ковальчук О.О. Судово-економічна експертиза: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / О.О. Ковальчук // *Управління розвитком*. – 2014. – № 12. – С. 49-51. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_25
8. Кривцова Т.О. Судово-економічна експертиза розрахунків, пов'язаних із податком на доходи фізичних осіб: теоретико-методологічні аспекти [Електронний ресурс] / Т.О. Кривцова // *Економіка розвитку*. – 2015. – № 1(73). – С. 46-53. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecro_2015_1_8
9. Перевозова І. Економічна експертиза як пріоритетна форма фінансового контролю на підприємствах нафтогазової галузі України при вирішенні питань стосовно проведення природоохоронних заходів [Електронний ресурс] / І. Перевозова // *Економіст*. – 2013. – № 7. – С. 54-55. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_7_15
10. Перевозова І.В. Економічна експертиза як специфічна галузь знань [Електронний ресурс] / І.В. Перевозова // *Економіка: реалії часу*. – 2013. – № 3. – С. 97-105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2013_3_18
11. Перевозова І.В. Номінативне поле концепту «економічна експертиза» в сучасних умовах його застосування в процесі здійснення фінансового контролю [Електронний ресурс] / І.В. Перевозова // *Економіка: реалії часу*. – 2013. – № 2. – С. 150-156. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2013_2_22
12. Перевозова І.В. Теоретичні та організаційні засади економічної експертизи в управлінні підприємствами [Текст]: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Перевозова І.В.; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. – Івано-Франківськ, 2014. – 40 с.